

Rhesymeg

Rheolir Addysg Grefyddol yn lleol gan Gyngor Ymgynghorol Sefydlog ar gyfer Addysg Grefyddol (CYSAG). Mae'n cynnwys tri phwyllgor: cynrychiolwyr prif draddodiadau crefyddol yr ardal, cynrychiolwyr athrawon a chynrychiolwyr yr awdurdod lleol. Prif swyddogaeth CYSAG yw, 'cynghori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1)(a))

Cred CYSAG Gwynedd y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol gan obeithio y bydd y canllawiau sy'n dilyn yn galluogi penaethiaid i gefnogi CYSAG yn ei dyletswyddau.

Yn y gorffennol, mae CYSAG Gwynedd wedi monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- adolygu adroddiadau arolygu ESTYN;
- dadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- cael adroddiadau rheolaidd gan gynrychiolwyr y gwasanaeth ysgolion/ymgynghorol lleol;
- gwahodd athrawon a phenaethiaid i rannu enghreifftiau o arferion da gydag aelodau CYSAG.

Ni fydd Fframwaith Arolygu newydd ESTYN bellach yn cyfeirio'n benodol at Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae CYSAG Gwynedd felly yn awyddus i fanteisio ar y cyfundrefnau a'r arferion a ddefnyddir ar hyn o bryd gan benaethiaid ac athrawon wrth iddynt baratoi at y Fframwaith Arolygu newydd. Yng nghyfarfod CYSAG Gwynedd ar 13 Hydref 2010, penderfynwyd y byddai CYSAG yn cyflawni ei chyfrifoldebau statudol trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunan arfarniad o Addysg Grefyddol, addoli ar y cyd a datblygiad ysbrydol a moesol disgyblion gyda'r aelodau.

Gofynnir yn garedig i ysgolion cynradd ac uwchradd gyflwyno crynodeb o hunan arfarniad yr ysgol i sylw clerc CYSAG Gwynedd yn ystod y flwyddyn pan fydd ESTYN yn arolygu'r ysgol.

Manylion cyswllt: (kenrobinson@gwynedd.gov.uk) 01286 679888

Enw (Clerc CYSAG): Ken Robinson.

Cyfeiriad: Swyddfa Addysg Ardal Arfon, Cyngor Gwynedd, Caernarfon, Gwynedd, LL55 1SH.

Ers 2008, mae CYSAGau ar draws Cymru wedi mabwysiadu neu addasu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (APADGOS, 2008) fel eu maes llafur cytûn lleol. Mae aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol Addysg Grefyddol wedi croesawu'r cysondeb hwn ar draws Cymru gan eu bod wedi gallu cydweithio i baratoi canllawiau cyffredin i ysgolion a ChYSAGau. Mae amryw o GYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu cyfundrefn neu broses debyg i'r un a amlinellir yn y ddogfen hon.

Enw'r Ysgol: Brynrefail

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

CA3
Unwaith eto eleni mae'r safonau yn CA3 yn **dda** gyda 93.3% yn cyrraedd Lefel 5+ sydd yn cymharu'n **ffafriol** gyda chanrannau'r sir a Chynnal, a 50.0% yn cyrraedd lefel 6+. Mae canran Lefel 7+ yn gyson a llynedd (12.2% ac 11.9%) er yn ychydig yn is na'r pynciau dyneiddiol eraill. Gosodwyd targed o 92.5% ar gyfer 2012 a llwyddwyd i gyrraedd 93.4% gan basio'r targed o 0.9%. Mae bwlch o 11.3% rhwng y bechgyn a'r merched sydd yn cyrraedd Lefel 5+, ac er fod yr adran yn gweithio i gau'r bwlch, mae'r canran yma yn is na phatrwm y sir a Chynnal.

CA4
Yn 2012, mae canran A*-A yr adran o 25.00% yn **rhagori** ar y canrannau sirol a chenedlaethol. Yn 2012 roedd **10** allan o'r 16 dysgwr wedi ennill gradd C neu uwch gan roi canran o 62.5%. Dylid ystyried fod y grwp hwn yn wanach na'r arfer ond er hynny roedd y gweddillebau yn bositif. Yn 2012, roedd canran A*- G yr adran yn 100% ac mae wedi bod felly ers 1996. Yn 2010, roedd canran A*-A yr adran yn 50.0%, y canran A*-C yn 87.5% a'r canran A*- G yn 100%. Yn 2011, roedd canran A*-A yr adran yn 47.4%, y canran A*-C yn 84.2% a'r canran A*-G yn 100%. Dros gyfnod treigl o dair blynedd felly (2010 - 2012), mae canran A*-A yr adran o 40.8% yn **syllweddol uwch** na'r canrannau sirol a chenedlaethol tra bod y canran A*-C o 78.1% ac A*-G o 100% yn **rhagori** ar y canrannau sirol a chenedlaethol. Yn 2012, mae mwyafrif y dysgwyr (75.00%) wedi cyrraedd neu wella'u gradd darged. Gall y canran bechgyn/merched dros gyfnod treigl fod yn gamarweiniol gan fod yna 36 o enethod wedi dilyn y pwnc o'i gymharu a 7 o hogiau. Mae canran A*-A y genethod dros y cyfnod treigl yn rhagori ar 42.9% o'i gymharu a'r bechgyn sy'n 16.7%. Fodd bynnag, mae canran A*-C y genethod o 82.5% a'r bechgyn o 75.0% yn llawer agosach tra bo'r canlyniadau A*-G yn gyfartal ar 100% yr un. Ar hyn o bryd, ar ol sefyll arholiad ar yr uned gyntaf, mae canran A*-A y myfyrwyr presennol yn 63.6%, y canran A*-C yn yn 90.9% a'r canran A*-G yn 100%. Mae'r rhagolygon ar gyfer 2013 yn edrych yn ffafriol iawn.

CA5
UG - Eleni, mae canran A yr adran o 33.3% yn **syllweddol uwch** na'r canrannau sirol a chenedlaethol. Yn arholiadau'r haf 2012 roedd 3 allan o'r 9 dysgwr wedi ennill gradd A. Yn ystod y cyfnod treigl, mae canran gradd A yr adran o 28.1% yn **syllweddol uwch** na'r canrannau sirol a chenedlaethol tra bod y canran A-E o 85.2% yn **rhagori** ar y canran sirol ond yn ychydig is na'r canran cenedlaethol. Dros y cyfnod treigl, gellir dweud fod y gymhariaeth rhwng y genethod a'r bechgyn yn gamarweiniol gan fod yna 16 o enethod wedi dilyn y pwnc tra bod 7 o fechgyn wedi dilyn y pwnc yn 2010 a 2011. O ganlyniad i hyn, fe welir bod canran gradd A y bechgyn o 35.0% yn **uwch** na chanran A y genethod sy'n 22.2%. Mae hyn yn wir hefyd am y canrannau A-E lle mae'r bechgyn yn **rhagori** gyda chanran o 90.0% o'i gymharu a'r genethod o 88.9%. (O.N. Cafodd y bechgyn ganran o 100% wedi i'r un disgybl a fethodd yn haf 2011 lwyddo wrth ail eistedd un uned yn Ionawr 2012). Oherwydd nifer bychan y dosbarth yn ogystal ag amgylchiadau personol rhai unigolion, mae'r canrannau yn gallu bod yn gamarweiniol. Dylid cofio fod y disgyblion wedi gwneud yn well neu gystal (76.5%) yn y pwnc o gymharu a'u pynciau eraill. Mae'r dadansoddiad o ganlyniadau ar lefel disgyblion unigol yn yr arfarniad CA5 llawn. Yn dilyn arholiadau Ionawr 2013:-

- Gwelir fod y cyfanswm a'r canran marciau wedi codi mewn un uned o 55% i 60.5%
- Mae rhai disgyblion wedi gwella'u marciau/graddau
- Mae'r canran A/C wedi cynyddu o 55.6% i 60.5% ac A/E o 66.7% i 77.8%.

LEFEL A

Eleni mae canran A yr adran o 14.3% a'r canran A-E o 85.7% yn is na'r canranau sirol a chenedlaethol. Yn arholiadau'r haf 2012 cafodd 6 allan o'r 7 dysgwr radd E neu uwch ond yn anffodus, cafwyd methiant yn y pwnc am y tro cyntaf ers 2003. (O.N. Ynglyn a'r disgybl a fu'n aflwyddiannus, mae'n deg pwysleisio nad oedd wedi dilyn y pwnc yn TGAU. Yn ogystal, fe ddaeth i flwyddyn 12 wedi ennill un gradd B a dwy radd C allan o'i holl bynciau TGAU. Gofynnwyd i mi roi cyfle iddi ddilyn cwrs UG yn y pwnc lle llwyddodd i gael gradd E. Ar ol gwrthod pob cyngor, fe ddewisodd gario mlaen efo'r cwrs Lefel A ond yn anffodus bu'n aflwyddiannus pan gafodd gyfartaledd o 38.5%. Roedd angen 40% i lwyddo). Roedd graddau A ac A-E y bechgyn yn rhagori ar y genethod. Ni lwyddodd yr un geneth i gael gradd A tra bod canran gradd A y bechgyn yn 25%. Hefyd gan fod un ferch wedi bod yn aflwyddiannus, roedd canran A - E y bechgyn yn 100% o gymharu a chanran y merched o 66.7%. Dros gyfnod treigl o dair blynedd mae canran A y bechgyn yn 25% a'r canran A-E yn 100%. O gymharu, mae canran A y genethod yn 16.7% a'r canran A - E yn 88.9%. Dros gyfnod treigl o dair blynedd mae canran A yr adran o 21.4% yn agos iawn i'r canran sirol o 21.6% a'r canran cenedlaethol o 22.0% tra bod y canran A-E o 95.2% yn rhagori ar y canran sirol o 86.5% a'r canran cenedlaethol o 91.3%. Dylid cofio hefyd fod y disgyblion wedi gwneud cystal neu well (83.3%) yn y pwnc o gymharu a'u pynciau eraill. Mae'r dadansoddiad o ganlyniadau ar lefel disgyblion unigol yn yr arfarniad CA5 llawn.

Materion i gael sylw

Yng nghyfnod CA3, mae'n rhaid gweithredu yn unol ag argymhellion CBAC ynglyn a'r broses asesu yn CA3. Hefyd fe fydd yr adran yn anelu i gael cynnydd yn lefel 7 yn ogystal a chau'r bwlch rhwng y bechgyn a'r genethod.

Yng nghyfnod CA4, mae'r adran yn anelu i gael mwy o ddisgyblion i dderbyn gradd A*-A yn ogystal a chodi'r canran A*-C.

Yng nghyfnod CA5, mae'r adran yn anelu i gynyddu'r canran A-E yn yr arholiad UG yn ol i lefel y ddwy flynedd flaenorol yn ogystal a chael llwyddiant o 100% unwaith eto yn yr arholiad Lefel A.

Rhagorol		Da	X	Digonol		Anfoddhaol	
----------	--	----	---	---------	--	------------	--

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dywed adroddiad ESTYN Tachwedd 2012 fod Ysgol Brynrefail yn "bodloni'r holl ofynion statudol" mewn perthynas ag Addysg Grefyddol statudol. Mae dau athro Addysg Grefyddol arbenigol yn yr ysgol a thim o athrawon sy'n darparu agweddau o'r maes drwy gyfrwng amrywiol gyfleoedd (gweler yr atodiad).
- Gweler isod grynodedb o'n canfyddiadau mewn perthynas a monitro'r addysgu;-

BARN: DA

Mae'r adran yn cynllunio gwersi yn effeithiol ac mae'r aelodau yn meddu ar wybodaeth bynciol dda a chyfoes. Defnyddir ystod eang o ddulliau addysgu gan gynnwys taflunydd pan fo'r angen. Mae'r adran yn meddu ar wybodaeth bynciol dda ac yn gyfarwydd â datblygiadau diweddar yn eu maes. Mae'r adran yn rhoi sylw priodol i ddatblygu sgiliau Cyfathrebu a Meddwl mewn gwersi ac fe wneir hyn yn dra effeithiol. Mae'r adran yn darparu amrywiaeth dda o weithgareddau mewn gwersi gan gynnwys trafodaethau dosbarth gyfan, trafod mewn grwpiau a pharau, darllen, didoli cardiau, fframweithiau ysgrifennu yn ogystal â rhoi sylw i ddulliau dysgu gweledol a chlywedol. Mae'r adran yn cyflwyno gwaith gwahaniaethol ac yn gwahaniaethu drwy ganlyniad mewn gwersi. Mae'r adran yn hyrwyddo dysgu dwyieithog. Mae'r adran yn rhoi llawer o bwyslais ar hyrwyddo cyfle cyfartal; delir â materion sydd yn ymwneud â chydarddoldeb o ran rhyw, hil ac anableddau mewn ffordd weithredol a blaengar. Mae cynlluniau gwaith manwl yr adran sydd gyda amcanion dysgu clir yn arwain at addysgu a dysgu effeithiol a chysondeb ar draws yr adran. Mae gan bob aelod o'r adran ddisgwyliadau uchel o'r dysgwyr o ran safon gwaith ac ymddygiad. Rheolir ymddygiad yn effeithiol yn y gwersi. Mae'r adran sefydlu perthynas waith gynhaliol da iawn gyda'r dysgwyr sy'n hyrwyddo'r dysgu. Mae'r amgylchedd dysgu diogel yn yr ystafelloedd ddosbarth yn hyrwyddo dysgu effeithiol a mwynhad y dysgwyr.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Yr addysgu: cynllunio ac amrediad o strategaethau (gweler uchod)

Materion i gael sylw

Mae angen datblygu mwy o weithgareddau heriol yn CA3 er mwyn sicrhau rhagoriaeth.

Mae angen targedu cyfleon ar gyfer ymestyn y goreuon a chynnig mwy o arweiniad i'r gweiniaid yn y tasgau estyngedig.

Adnabod cyfleoedd yn y Cynllun Gwaith i allu gosod gwaith cartref penodol i sicrhau cysondeb

Rhagorol

Da

x

Digonol

Anfoddhaol

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?

Ydy

Nac ydy

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94)

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Dyfynnir o adroddiad ESTYN Tachwedd 2012;-

Mae gwersi addysg grefyddol a sesiynau cofrestru boreol yn cyfrannu'n effeithiol at ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol y disgyblion.....rhoddir pwyslais ar drin pob disgybl fel unigolyn gan barchu ei gefndir a'i greoda."

Bernir fod yr arfer o fod gwahanol disgyblion yn cyfrannu yn ddyddiol o'r llwyfan tuag at wasanaethau boreol yn nodwedd gadarnhaol.

Gweler yr atodiad isod sy'n isod sy'n crynhoi'r amrywiol gyfraniadau tuag at Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol.

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Gwirio a sicrhau fod cysondeb yn y gwasanaethau a gynhelir yn y dosbarthiadau dysgu.

Rhagorol		Da	X	Digonol		Anfoddhaol	
-----------------	--	-----------	---	----------------	--	-------------------	--

Llofnod: (Pennaeth)

Dyddiad:

Atodiad – Profiadau / cyfleoedd sy'n cyfoethogi Addysg Grefyddol yn yr ysgol;-

Ysgol Brynrefail

Addysg Grefyddol – Gofynion Statudol CA4/ CA5

Mae cwricwlwm Ysgol Brynrefail yn cynnwys darpariaeth ar gyfer addysg grefyddol. Mae'n hybu datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol, meddyliol a chorfforol disgyblion yn yr ysgol a'r gymdeithas. Bydd hyn yn paratoi disgyblion ar gyfer cyfleoedd, cyfrifoldebau a phrofiadau bywyd fel oedolion.

Cyfnod Allweddol 4

Dyma grynodedb o sut mae'r ysgol yn gweithredu hyn;-

1. Gwasanaeth / Myfyrdod dyddiol yn y neuadd neu mewn ystafell dosbarth yn cynnwys myfyrdod a gweddi

2. BAC / Gwersi pynciau amrywiol:

- Modiwl penodol yn ymwneud â 'Bywyd, Marwolaeth a Bywyd ar ôl Marwolaeth' gan ystyried gwahanol greddoau y chwe prif grefydd y byd.
- Iechyd a lles emosiynol a thrafod 'Erthylu' (Hafan Cymru)
- Diwylliannau'r Byd – Beth sy'n effeithio ar bobl a'u ffordd o fyw yn y gorffennol, presennol a'r dyfodol
- Cymharu diwylliant Cymru â diwyllianau eraill y byd
- Modiwl ar Byw'n Gynaliadwy
- Democratiaeth a llais yr unigolyn, atebolrwydd o fewn democratiaeth ar wahanol haenau
- Gwneud penderfyniadau gwleidyddol
- Crefydd – dirywiad crefydd o fewn y gymdeithas leol wrth ystyried gwahanol diwyllianau a'u dylanwadau
- Trychinebau Naturiol diweddar ledled y byd
- Rhyfel a Heddwch – cerddi rhyfel / cymodi
- Hawliau'r unigolyn, ystyried teimladau a safbwyntiau eraill
- Iechyd a ffitrwydd personol – hunanbarch
- Perthnasoedd a Iechyd Rhywiol

3. Gweithgareddau cyfoethogi:

- Ymgyrch Operation Christmas Child
- Diwrnod Masnach deg – empathi tuag at sefyllfa eraill mewn gwledydd tlawd a sut i wneud gwahaniaeth
- Cyfanogiad cymunedol – pob disgybl CA4 yn gwirfoddoli 15awr I gynorthwyo eraill yn y gymuned leol
- Perfformiad dramatig 'Hawl' Cwmni'r Fran Wen, a gweithdai dilynol

Cyfnod Allweddol 5

1. Gwasanaeth / Myfyrdod dyddiol yn y neuadd neu mewn ystafell dosbarth yn cynnwys myfyrdod a gweddi

2. Craidd y BAC

- Un modiwl yn edrych yn benodol ar wahaniaethau diwylliannol ac agweddau at rywioldeb, oedd yn manylu ar ddatganiadau o'r Beibl gan gymharu hyn gyda chrefyddau eraill megis Iddewiaeth, Islam, Cristionogaeth, Dyneiddiaeth, Hindwiaeth, Bwdaeth a Sikhiaeth.
- Rhywioldeb yn ddewisol neu'n enidol? Trafodaeth grwp wedi gwaith ymchwil
- Uned o waith yn edrych ar effaith bwlio ac yn paratoi ac arwain gweithgareddau gwrth-fwlio gyda disgyblion blwyddyn 7 yn canolbwyntio ar berthnasoedd positif a pharchu eraill.
- Arwain a chydordio ymgyrch Operation Christmas Child yr ysgol. Golyga hyn drefnu siaradwr gwadd, ymchwilio i waith yr elusen, cyflwyno hyn i eraill, annog a chymell disgyblion a staff yr ysgol i gymryd rhan yn yr ymgyrch. Llynedd nododd yr elusen mai Ysgol Brynrefail gasglodd y mwyaf o foccus yng Ngogledd Cymru.
- Hawliau'r unigolyn a rhinweddau democratiaeth. Gweld democratiaeth ar waith yn Nhy'r Cyffredin a'r Cynulliad. Ymweliadau gan wleidyddion adnabyddus. Ffug refferndwm a ffug etholiad yn arddangos gweithrediad democratiaeth
- Gwerthfawrogi cymdeithas amlddiwylliannol
- Gwerthfawrogi diwylliant hanesyddol Cymru
- Ystyried gwahanol ddiwylliannau yn lleol a byd-eang (Sgiliau Technoleg Gwybodaeth)
- Cymharu diwylliant yr ardal leol (ymchwilio a gwneud cyflwyniad) gydag ardal dinesig Caerdydd drwy gyfrwng fideo gynhadledda
- Modiwl ar Byw'n Gynaliadwy
- Ymchwilio i wrthdaro rhwng gwledydd, cefndir y gwledydd, economi, diwylliant, iaith, y problemau, mudiadau dyngarol ar waith yn gwledydd
- Siaradwr gwadd o Cymrth Cristionogol yn ymweld i roi cyflwyniad waith y mudiad ar hyd a lled y byd.

3. Gweithgareddau cyfoethogi:

- Gwasanaeth Nadolig – yn Eglwys Llanberis. Cynnal gwasanaeth crefyddol gyda'r mwyafrif o'r Chweched Dosbarth yn cyfrannu mewn gwahanol ffyrdd
- Parti Pendalar - trefnu a chynnal Parti Nadolig i ddisgyblion Ysgol Addysg Arbennig, gan gynnwys codi arian i brynu anrhegion o safon i bob unigolyn. Paratoi bwffe, adloniant safonol a diddanu'r disgyblion a meithrin perthynas iach, bositif a chynhaliol.
- Cyfanogiad cymunedol – pob disgybl CA5 yn gwirfoddoli 30awr i gynorthwyo eraill yn y gymuned leol
- Eisteddfod Ysgol – hybu diwylliant a chydadweithio rhwng disgyblion o bob oed, galu a chefnidir gan feithrin y gorau o bawb. Myfyrrwyr y chweched yn trefnu, hyfforddi, cynnal ac arwain yr holl weithgareddau drwy gydol y dydd a'r sesiwn nos. Gweithgaredd anwytho heb ei ail.
- Pwyllgorau amrywiol – yn trefnu a chynnal gweithgareddau amrywiol e.e. Diwrnod Plant Mewn Angen, Masnach Deg, Cydweithio gydag Ysgolion Cynradd y dalgylch, Clwb ar ôl Ysgol.
- Codi arian tuag at wahanol elusennau e.e. WaterAid, Comic Relief, Sport Relief, Marie Curie, Pabi Coch
- Grwp Trafod Chweched Dosbarth – amser cinio 2011-2012 – Parch John Pritchard ac Andrew Stettathri

